

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi-utca 28.

A szív és az ész szava.

Dr. Mihályfi Ákos évnnyitója a tudományos egyetemen.

A nagy időkhöz méltó módon folyt le a tudományegyetem évnnyitő diszülése. Ez a körülmény magyarázza eljárásunkat, hogy mint a nemzeti népoktatásügy orgánuma, engedélyt vegyünk arra, hogy hasábjainkon is megörökítsük a harmadik háború év évnnyitóján tartott rektori beszédet. Erre különben a tudós főpap maga adott engedélyt akkor, midőn megjelölvén a szociális és gazdasági bajok orvoslására és a nemzet erkölcsi és kulturális életének fellendítésére az utakat, a lelkészkedő papságon kívül a néptanítók buzgóságára appellált, hogy ezek munkáját is biztosítsa a háború után bekövetkező kulturmunkához.

Beszéde elején kijelenti, hogy nem zárkozik teljesen a tudomány elméleti körébe, hanem az adott helyzetben körvonalazni óhajtja a papságnak a háborút követő különleges misszióját és feladatait; azonban hozzát teszi, hogy fejtegetései a papságon kívül érdekelni fogják a társadalom szélesebb rétegeit is; hisz a nagy világégés romjainak eltávolítása és az állami és társadalmi élet újjáépítése olyan munka lesz, amelyben vállvetve részt kell venniök a lekipásztoroknak, tanítóknak, orvosoknak, a közigazgatás szerveinek s a humanizmus által áthatott emberbarátoknak.

Miután meggyőzően magyarázza a lekipásztorkodás nemes és felemelő voltát és annak elveit, így szól:

Lássuk tehát azokat a háború-okozta sebeket a nemzet testén, amelyeknek gyógyítására a háború után kezdet kell fogniok az államnak, a közigazgatásnak, a társadalomnak és minden felekezet papságának.

1. Az első és legfontosabb nemzeti feladat a háború-okozta nagy vérvesztést kiheverni.

Hogy nemzetünk ebben a nagy vérvesztésben el ne satnyuljon, különösen öt irányban vár nagy feladat a közegészségügyi és közigazgatási hatóságokra. Első a csecsemő- és a gyermekhalandóság csökkentése, ezzel kapcsolatos másodsor a házasság tisztaságának és az emberi magzatnak a védelme; harmadik gondoskodás a hadiárvaokról és rokkantokról; negyedik higiénikus intézkedések a tuberkulózis és minden ragályos betegség terjedésének megakadályozására; végül a kivándorlás csökkentése és kivándorolt véreinknek visszatelepítése.

Hogy csak egy-két statisztikai adatot említsek,

nálunk az utolsó békeévekben átlag 735.000 gyermek született, ezek közül 68.000 meghalt veleszületett gyengeségben és 148.000 az első életévben, tehát átlag meghalt minden hatodik csecsemő. Ami a kivándorlást illeti, 1912-ben 120.500 egyén vándorolt ki; de voltak évek, melyekben a kivándorlás meghaladta a kétszázszázötöt. A tüdővész hazánkban évenként átlag 75.000 emberéletet követel. A csecsemőhalandóság, a kivándorlás és a tüdővész évenként 400.000 egyén pusztulását jelenti a magyar államra nézve. Viszont bizonyos az, hogy ezt a veszteségszámot 10, 20, sőt 40 perccel is lehet csökkenteni, ami évenként 40, 80, 120 ezer lélek szaporodását jelentené.

A csecsemő- és a gyermekhalandóság csökkentése, valamint a tüdővész és a ragályos betegségek terjedésének megakadályozása csak az egész társadalmat, főleg annak legalsóbb rétegeit átható egészségügyi intézkedésekkel lehetséges. Itt ismét nagy és nemes feladat vár minden felekezet papságára. Szükséges, hogy a papok, de a tanítók és a közigazgatás szervei is, hirdetői, előőrsei, mondhatnám fanatikus apostolai legyenek az egészségügynek a legutolsó faluban is. Sajnos, e téren rendkívüli sok még a teendő; be kell ismernünk, bármily meggyőzőítő is ez, hogy eleddig az állategészségügyre több gondot fordítottunk, mint az emberekére. Faluhelyeken, pusztákon, tanyákon valóban rémes állapotok vannak; a legkezdetleesebb egészségügyi óvintézkedések is teljesen ismeretlen fogalmak. Ehhez járul a vidéken az orvosok csekély száma és sok helyen a nép idegenkedése az orvosoktól, úgy hogy orvost csak a legvégső esetben hívnak, amikor már természetesen ő sem segíthet.

E téren sokat tehet a pap, fölvilágosítva és irányítva a népet. Megmagyarázhatja a beteg környezetének, hogy az orvos éppen olyan jötevője az embernek, mint a pap; viszont mindenkinek erkölcsi kötelessége saját és háza népének egészségét gondozni, erkölcsi kötelessége tehát betegségben idejekorán orvost hívatni s annak rendeleteit és intézkedéseit lelkiismeretes pontossággal betartani.

Ahol pedig nem lehet orvost hívatni — sajnos, sok helyen ez is előfordul — ott a legtöbb esetben a pap taníthatja ki a hivatást a legszükségesebb egészségügyi óvintézkedésekre. Bár megtennék ezt mindenütt, ahol erre szükség van, a lekipásztorok! Annak nem vagyok barátja, hogy a papok az orvosok dolgába kontárkodjanak, egyes dicséretes kivételekről, aminő például Kneipp volt, áll a közmondás: exceptio firmat regulam; maga az

egyház sem helyesli, ha a papok gyógyítással foglalkoznak, sőt az orvosgyakorlatot folytató pap könnyen a szabálytalanság büntetésébe eshetik. Azonban más dolog rendes orvosgyakorlatot folytatni és egészen más a fobb egészségügyi elveket ismerni és alkalmazni, ezekre a híveket, főleg a betegek környezetét kioktatni, valamint alkalomadtán az első segélyt nyújtani. Ez utóbbiak nagyon is méltók a paphoz: ezekre tanítják is a legtöbb papnevelő intézetben a papjelölteket.

Ezzel kapcsolatban óhajtók egy gondolatot fölvetni, mely nézetem szerint a háború után egy kis jóakarattal megvalósítható lesz. Minden községnek kellene arról gondoskodnia, hogy legalább egy kitanult, vizsgázott ápolónő legyen a községben, aki képes az első segélyt nyújtani, aki a ragályos és súlyos betegek ápolását végezheti és aki gyakorlatilag taníthatja a népet az egészségügy legelőkelőbb tevékenységeire. Ily módon legalább a minimumot megteszük az emberi élet védelmére, másrészt új megélhetési forrást nyitunk meg a nők számára, ami a háború után mindenesetre nagyfontosságú dolog.

A rokkantakat és hadiárvakat illetőleg elsősorban a római katolikus papság, amelyet egyháza a coelibatusra kötelez, tehát valóban nagyot, ami által házasszeretetet is bizonyíthatja, a sokat kigúnyolt coelibatusnak is megszerezheti a közbecsülés glóriáját. A coelibatus törvényének ugyanis egyik célja, hogy a papnak ne legyen saját családja, hanem a szegényeket, az árvákat, az elhagyatottakat tekintse családjának. Ime, a háború után lesz bőséges alkalom megmutatni azt, hogy a papság megérti a coelibatus szellemét. Lesz minden községben elég rokkant, elég hadiárva, lesz a papnak elég nagy családja, akik iránt atyai szeretetet gyakorolhat. Sőt, ha szabad valamit tanácsolnom, én azt tanácsolom, hogy amelyik önálló lelképásztor csak teheti, vegyen magához egy-egy hadiárva vagy magával tehetetlen rokkantat; az árvát nevelje, taníttassa; a hadirokkantnak pedig szerető bánásmóddal tegye türelmetlen nehéz sorsát. Ez lenne a magyar katolikus klérusnak legszebb háborús tevékenysége és a coelibatusnak legkésebben szóló apologiája. Sőt, ha a papok nagyszámban vállalják a hadiárvak nevelését, ezáltal elejét vehetik a jövőben ijesztően fenyegető paphiányynak is.

Mint hogy magam is a klérushoz tartozom, bár itt elsősorban az önálló lelképásztorokra gondoltam, de nehogy valaki azt mondhasa: ez a pap vizet prédikál, de bort iszik, kénytelen vagyok itt bevallani, hogy már 1915 őszén magamra vallaltam egy szegény, de tehetséges hadiárva nevelését, aki az idén mindenből jeles eredménnyel elvégezte a gimnázium első osztályát.

A kivándorlás asztása és kivándorolt véreink visszatelepítése elsősorban gazdasági tényezőkön fordul meg, miért is erről a következő pontban, ahol a háború után reánk váró gazdasági feladatokat vázoló, fogok szólni; de már itt is megjegyzem, hogy a papság tekintélyével és tanácsadásával jótékonyan befolyásolhatja a népet s lelketlen kivándorlási ügynőkök izgatását hatásosan ellensúlyozhatja.

2. **Átterek most?** — **Ígügymond** — a háború után reánk váró második feladat vázolására: *ez gazdasági életünk reorganizálása.*

Ramutat, miként adhat pap, tanító példát arra, hogy minő erényekkel lelkében gazdálkodjék a kisgazda. A takarékoság, az okszerű gazdálkodás

utaira tereli a hivatásának élő lelképásztor szerepével és éppen azért meggyőző erővel.

Ezután így végzi:

3. Hátra van még, hogy a háború után következő legfontosabb feladatrol szóljak, t. i. a nép szellemi és erkölcsi életének irányításáról. Mert ez a világháború mindkét irányban földrengésszerűleg hatott a néplelekre és népszellemre. Azokra a milliókra, akik a harctereken töltötték el immár több mint két esztendő: de azokra a milliókra is, akik itthon maradtak. Ez a világháború vulkánikus kitöréshez hasonló, amely lavájával elborít mindent: a lava alól kell kikeresnünk a tegnap értékeit, kincszeit, eszményeit.

A háború sohasem volt erkölcsök iskolája, de népek nevelője sem; a háború mindenkor rombolt nemcsak életet és anyagi javakat, hanem erkölcsöket is. A jelen világháború ezt még nagyobb mértékben tette, mint az előzők. Azelőtt zsoldos katonák, vagy kisebb hadseregek harcoltak a háború aránylag kis területeken folyt le. A jelen háború népek csatája, melyben milliós hadseregek, egész nemzetek állanak egymással szemben s éveken át egész országok családi tüzhelyei nélkülöznek a családfentartó erejét és tekintélyét.

Már most megállapíthatjuk, hogy ez az immár harmadik éve dühöngő háború az itthonmaradtak erkölcsére nem volt nevelő hatású. Az atyai tekintély és szigor hiánya máris érzeteti hatását az ifjúságra, de még inkább az a körülmény, hogy az élet serdületlen gyermekeket munkára kényszerített, akik a szülői háztól elszakítva, vagy legalább is bizonyos önállósággal felnőttekkel együtt dolgoznak, akiktől nem a felnőttek erényeit tanultak el elsősorban. Számos oldalról hangzik panasz a serdülo ifjúság eldurulásáról. Több helyen katonai, másutt polgári hatóságok különféle rendszabályokat boesatottak ki, hogy a serdülo ifjúságot a korcsmázás, dohányzás, a mozi és a nem i kiasapon-gások veszélyeitől megóvják és ahol ilyen intézkedéseket nem tettek, ebből nem az következik, hogy ezek ott nem szükségesek, legfőlebb az, hogy az illetékes hatóságok eziránt nem bírnak kellő érzékkel.

Ehhez járul az itthonmaradtak egy nagy részénél a vagyonszerzés könnyüése, a pénz eddig nem tapasztalt bősége, de, ami ezzel rendszeren kapcsolatos is, oktalan fényűzés, mértéktelen hajhászása az élvezeteknek. Sajnos, a fényűzés lélektanához tartozik, hogy kísértő hatással van másokra is és ez a jelen időkben annál veszedelmesebb, mint hogy a háború alatt nemcsak a felső tízezreknek, hanem a társadalom alsóbb rétegeiben és számosaknak nyílt alkalom a könnyü vagyonszerzésre s így a fényűzés és élvezetvágy a társadalomnak még azon rétegeibe is behatolt, amelyek ezektől a háború előtt mentek voltak.

A fegyverben állók s a harctéren küzdők erkölcsiéről nem szólhatunk, **erény** nincsenek közvetlen tapasztalataink. Vannak azonban egyes jelenségek, amelyeknek alapján minden komolyan gondolkozó, hazáját, nemzetét és a népet szerető egyén aggodalommal tekinthet a jövő elé. A ma dúló világháború ugyanis, az eddigiektől eltérően, az egész ország férfitlakosságát fegyverbe szólította, azokat a milliókat is, akik rég családot alapítottak; akik meggyökereztek már családjuk körében, családjukért éltek és mint családgyökerei voltak a családi erényeknek; a munkásságnak, takarékoságnak, egyszerűségnek, mértékletességnek, a sa-

ládi éle-
liók és
akarsa
tölgyet
három
helyezk
A kitép
lalekot
háború
hajlam
családi
erényei
Hisze
lemmel
köteless
alatt, d
egyéni
goságga
háború
elzülles
győzele
igrazsag

Min

A

Ró

És ig

nek a r

Ne ri

juk, am

goztatn

új eszm

ez a há

az emb

nagysá

rük ne

kat, leg

létre; e

masokk

úgy a j

évek s

teremt

forrada

lásának

beriség

a franc

az erkö

emberis

megvál

ben kib

bolásait

talaján

taszt, r

De ép

Magyar

amig r

ezer év

küzdél

rendíth

borzalm

letében

Mi is

emlékü

diesőse

renc J

megfele

vesszük

irányba

szólárl

ládi élet tisztaságának. Kérdés, vajjon ezek a milliók és milliók, akiket a háború erőszakosan — akáresak miként a vihar a mely gyökeret eresztett tölgyet — tépett ki a családi élet talajából, két-három évi háborúskodás után vissza tudnak-e helyezkedni családi életük régi hagyományai közé? A kitépett gyökerek találnak-e újra talajt és táplálékot a régi helyen? Vajjon ez a két-három évi háborúskodás nem olt-e beléjük olyan vágyakat, hajlamokat, készségeket és szokásokat, amelyek családi életüknek eddigi, állam- és nemzetfenntartó erejüket és hagyományait gyökerestől felforgatják?

Hiszem, hogy az összes felekezetek lelkészei figyelemmel vannak mindezen jelenségekre, amelyek kötelességüké teszik, hogy már most a háború alatt, de még inkább a háború után, a tömeg- és egyéni pasztoráció minden eszközét kettözött buzgósággal felhasználják, hogy gátat emeljenek a háború ezen elkerülhetetlen kisérvényének, az erkölcsi elzúllásnak. Mert félelmetes még a legfényesebb győzelem is, ha az a nemzet erkölcsébe kerül. Örök igazság ugyanis, amit Berzsenyi így fejez ki:

Minden ország támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvész,
Róma ledől s rabigába görnyed.

És így fejezi be a tudós főpap szívének és eszének a nemzet jobbajhoz intézett szavait:

Ne ringassuk magunkat illuziókban; ne gondoljuk, amit nagyhangú vezércikkben annyiszor hangoztatnak, hogy e háború után új világ születik, új eszmékkel, új igazságokkal, új erkölcsökkel. Nem, ez a háború egyik legnagyobb katasztrófája ugyan az emberiségnek, de csak fokban, terjedelemben, nagyságban különbözik a többi háborútól. A háborúk nem teremtenek új világokat, új igazságokat, legfőleg új gazdasági berendezéseket hoznak létre; egyes népeket lenyűgöznek, másokat hatalmasokká tesznek; de, miként minden háború után, úgy a jelen világháború után is folytatni fogjuk az évek számlálását Krisztus után, aki, új világot teremtve, határok két világ között. A francia forradalom meg akarta változtatni az évek számlálását ezen módját, de nem volt rá képes. Az emberiség nem fogadta el, nem fogadhatta el, mert a francia forradalom sem változtathatta meg azt az erkölcsi világrendet, melyet Krisztus adott az emberiségnek. A jelen világháború sem fogja ezt megváltoztatni. Azok a nemzetek fogják legkönnyebben kiheverni a világháború katasztrófájának rombolásait, amelyek a Krisztus-adta erkölcsi világrend talaján mélyen gyökereznek, abból merítenek vigaszt, új erőt, világosságot, életet.

De épp így mélységes meggyőződés az is, hogy Magyarország jövője biztosítva van mindaddig, amíg megmarad azokon az alapokon, melyekre ezer év előtt Szent István építette; miként ezer év küzdelmeit kiállotta, úgy erős a bizalmam, megrendíthetetlen a hitem, hogy a jelen világháború borzalmas élet-halál harcából győzelmesen és területben sértetlenül fog kiemelkedni.

Mi is, midőn a Pázmány Péter alapította, dicső emlékü királynéknak, Mária Terézia által újjáalakított, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk, I. Ferenc József öfölsége által a kor szükségleteinek megfelelően fejlesztett egyetem kormányzását át vesszük, híven ezen egyetem hagyományaihoz ily irányban akarunk működni, ily módon igyekezzünk szolgálni a tudományt, a királyt és a hazát.

«Szent Erzsébet» művészi kép tárgyalása.

Irta: *Ifkovits Sándor* magyarkanizsai tanító.

Tervezet.

Előszó.

Urhegyi Alajos tanítóképzőint. tanár az Ipar-művészeti Múzeumban tartott mintatanítás keretében bemutatott egy, a maga nemében új tanítási területen mozgó *művészi képről* való tanítást.

Azóta nem hangzott el ilyenmű tanítás. Nehogy az eszme feledve legyen, bemutatok az ő nyomán Szent Erzsébet című Liezen-Mayer-féle képről egy *mintatanítást*.

A tanítás részletezése.

Tárgyi cél: Hogyan keletkezik a művészi munka. Annak színeit hogyan érzékeltetem, hogy azáltal a színérzék, felfogó- és kifejezőképesség fejlődjen a gyermekben, úgy, hogy formaérzéke is fejlesztessek.

Pedagógiai cél: Erkölcsi érzék fejlesztése, úgy, hogy azáltal a szegények, elhagyatottak iránti érzület, illetve azok iránti szeretet fölkeltessek, illetőleg erősbbüljön.

Taneshközeim: Liezen-Mayer Sándor «Szent Erzsébet» képe színes másolatban és kb. festéshez való eszközök; ú. m. vászon, festék, ecset, szénkréta. Esetleg egy-két művészi reprodukció.

1. Hangulatkeltés.

2. Célkitűzés.

3. Tárgyalás részletei:

- A kép szemlélete.
- A szemlélődés irányítása.
- A színek megbeszélése.
- A művészi kép keletkezése.
- A művész gondolata. (Eszmefogalma.)
- Erkölcsi hatások kiváltása.
- Az erkölcsi érzület megrögzítése. Buzdítás.
- A művész bemutatása.

Hangulatkeltés. Minden emberben meg van ama tulajdonság, hogy gyönyörködni, élvezni tud bizonyos dolgokat. Egyik a napkeltét, másik a kékes égbolton úszkáló bárányfelhőket, rónaságot, magasba nyúló hegyormot tudja élvezni. Van, akiben a zene, avagy az ének váltja ki a kellemes érzelmeket. Én például a szabadtermészet ölen találok legszebb dolgokat. Szeretem a zöld, hullámzó búzavetést a pacsirta szavával; a kikandikáló pipacs, búzavirág, konkoly kedves szín volt a sárguló vetésben.

Hát ti mit szerettek? Éneket, verset, képet, a szép természetet?

*

Bizony szép a természet, miként Petőfi mondja:
«Szép vagy, ó dicső természet, mely nyelv
Merne versenyezni veled.»

Hát még a szép kép! Ti bizonyára láttatok már szép képeket. Szobátok falát is díszíti vagy szentkép, avagy valami tájt ábrázoló, esetleg történelmi tárgyú kép. Egyes képeslapok is szoktak szép, *mélynyomású*, esetleg színes képeket, *műmellékleteket* hozni. (Szemléltetem a Tolnai mű mellékleteit és mutatom az Érdekes U. mélynyomású képeit.)

Athajlás. Hoztam nektek a mai órára egy szép, történelmi tárgyú képet, címe «Szent Erzsébet».

Célkitűzés. Erről a szép képről fogok ma nektek beszélni.

Tárgyalás. Mindenitek nézze meg jól. Szemlé-

jetek és beszéljétek majd róla. (A gyermekek egymás között beszélgetnek a képről.) Pár pernyi szemlélet után irányító kérdéseket tesztek.

Hol van e jelenet színhelye? (Elmondatom az olvasókönyvből tanultak alapján Szent Erzsébet történetét és ezen epizódot a történetéből.)

Utalok a földrajzra: pár vonással valamelyik tanuló földrészre a táblára az Osztrák-Magyar monarchia határát és Németországot.

Beszélek a főalakról. (Miről ismersz rá?)

Az anyáról, ki a gyermekét tartja.

A kíséretéről.

A kép főszíneiről.

Alaptonusáról. (Kifejtem értelmét.)

Megbeszéljük, hogy miáltal éri el a festőművész azt, hogy a képen komor-vidám, derült hangulatot hoz a színek keverése által. Miért szükséges e képen a komorbarnás, sötétlilas szín?

Mutatok ezzel ellenkező vidám jelenetet, örömmünepet ábrázoló dolgot. A milleniumi hódolatot. Mennyi élénk szín van itt. (Miért?)

Ezen ellentétből kihozom, hogy nemcsak jelenetet, de hangulatot is lehet megörökíteni a színek által.

Mikor így fővonásokban megismerték növendékeim e szép képet, megbeszéljük magát az eseményt; főleg azt a lelki rugót, aminek segítségével öbennük is igyekszem felköltetni a szegények iránti szeretetet, a nyomor enyhítését.

Ki itt a főalak? Mi ő? Hol szoktak élni, lakni az ilyen egyének? S mégis otthagyja a fényt, pompát és fölkeresi az istállóban ehező anyát, aki kicsiny gyermekét melengeti öleiben. Nézzetek csak, mily szeretetteljes mozdulatot tesz a királyleány: betakarja, leveti királynői palástját, hogy a szegény, fázó kisdédnek meleget teremtsen. Sőt ajándékot is visz. Ott a háttérben a kísérete, kik ételt és egyéb jókat hoznak a szegény, elhagyatott családnak.

Úgy-e, mily fölséges jelenet.

Vajjon ti hasonlóan cselekednétek-e? Bizonyára igen! Nemcsak az Isten parancsa kötelez arra, hogy jót tegyünk a nyomorban levőkkel, de az emberi érzés, a szív diktálja azt, hogy a szegényeken segítsünk.

Hogy is mondja Jézus az ő hegyi beszédében. (Növendékeim valamelyike elmondja): «Amit akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik!» «Mikor alamizsnát adsz, ne tudja bal kezéd, mit cselekszik jobb kezéd.» Mit is jelentenek ezen isteni szavak? Azt, úgy-e, hogy ha mi jót várunk az embertársainktól, mi is jót tegyünk előbb velük. S azt ne fitogtatva adjuk, hanem úgy, hogy azt ne lássák.

Emlékeztetek csak vissza a «Szegény özvegy asszony egyetlen fillérje» című bibliai történetre. A templom bejárata előtt áll és mutatja tanítványainak, hogy az özvegy asszony egyetlen fillérje, melyet szerényen ejt a szegények perselyébe, mennyivel becsesebb, mint a dolyfős úr aranya, melyet göggel, büszkeséggel és főnhéjazva dob abba a perselybe, melyben szerényen, de Istennek tetszően húzódik meg a fényes, csillogó arany mellett a fakó fillér.

(Ezen mélyítés után, amely mintegy lélektani boncolása a képnek, áttérhetünk részletezően arra, hogy milyen színekkel fejezi ki a fontos (főalak, anya, gyermek, mellette levő kereszt) dolgokat s milyennel a mellékesebb dolgokat (háttér, kíséret stb.).

Ezután rátérek arra, hogy miként keletkezik egy művészi kép.

A művészek mind mély lelkű, finom érzéssel és nagy tehetséggel megáldott emberek, kik sokat tanultak előbb az iskolában, majd a *festőakadémián*, ahol a tulajdonképeni kiképzésük történt.

Ha valamely nekik tetsző eszme, jó gondolat megragadja lelküket, akkor először lelkükben megrajzolják, *megkonstruálják* a készítendő képet, majd papírra, kartonra vetik, *megvázolják*. Ha alakokat helyeznek el, akkor azokat *modellirozzák*, vagyis külön tanulmányt csinálnak róla, *földekorált* alakok-, élő egyénekről. Ha ezzel készek, akkor állítják egybe. Egy ilyen művészi kép hónapokig, sőt nem egy nagyobb szabású kép, pl. mint a Millenniumi kép, a királyelőtti hódolat, melyet Benczur Gyula, a legnagyobb festőnk, kinek öfelsége, a király is ült modellt, festett, alkotott, évekig készül nagy munkával, sok gonddal és bámulatot keltő művészettel. Az ilyen szép, örökbecsű képek azután a nemzet tulajdonává lesznek, a múzeumba kerülnek, hogy sokan láthassák és gyönyörködhessenek bennök.

Ha ti felnőttek, nézzétek meg majd Budapesten a különböző múzeumokat, ahol nemcsak szép képek, hanem szobrok, kitömött állatok, növények, ásványok, régi öltözékek, műkincsek, régi pénzek láthatók sok-sok terembe egybegyűjtve. Ha van a Nemzeti Múzeumból különböző osztályú katalógusunk, igérjük meg, hogy valamelyik órán jutalmul a szorgalmunkért, bemutatunk egy-két, igazán értékes dolgot.

(A Nemzeti Múzeum tanítóknak e célra méltányos árért ad katalógust.) Hogy a kép előállításáról intenzívebb fogalmunk legyen, bemutatok, szemléltetek egy képfestést. Előveszem a fölspanolt vásznat, esetet, festékeket s fölvezdom egy-két vonással a lefestendő dolgot, mondjuk egy tájképet, amelyet vázlatszerűen földolgozok. Esetleg, ha a tanító otthonosabb az aquarellfestésben, azzal csinálhatja, sőt ki is dolgozhatja egy más alkalommal, de a gyermekek előtt.

Ezekután rövid összegezést végzek, mintegy áttekintem az eltanítottakat s bemutatom a kép alkotóját, Liezen Mayer Sándort, kinek rövid életrajzát is közölhetem.

A nemzeti nyelv tanítása.

Irta: Szobolovszky István.

Most, amikor a nemzetiségi kérdések tömegesen tolnak előtérbe, elsősorban az iskolának kell e kérdések tisztázódásával foglalkozni.

A társadalmi eszmék összetartó, egybeolvasztó kapcsa kizárólag csak a *nemzeti nyelv* lehet. A fokozott gyűlölet, antipátia, bizalmatlanság, torzsalkodás, szociális súrlódás stb. leginkább azokban a társadalmakban észlelhető, ahol különböző nemzetiségek vannak s ahol a nemzeti nyelv még *nincs egységesen kiépítve*. Az ily helyeken a szociális erők szétforgácsolódnak, mert nincs erő, amely egységesítse, tömörítse azokat. A szociális erők, ténykedések özöne a gátló, a surlódást okozó jelenségek elhárítására irányul. A társas haladás felette lassú és tökéletlen. Hazánkban a különböző nemzetiségi, nyelvi agozódások minduntalan elébe vágta a szociális fejlődésnek. Sok időt, energiát pazarlunk el a felszínre vetett nemzetiségi kérdések, mozgalmak *elsimítására*. Mindezek pusztán a nem-

zeti m
bűnül.
séges
tesebb
csak e
együtt

Ne f
mint
tartja
tehát
egység
ban. A
szellem
rendsze
ember

Tudat
melyes
szik. H
akkor
nemzet

közös
Megszü

megszü
együtt

hogy a
nem v
még jo
legű v

iskola
az isko

kításá
mesen

keket,
magyar

Azt, an
nem t
megfele

Azért l
nyelv e

teremt
E tekin

élet sze
azonba

hatja r
közök

mény l
melyet

tanul
állnak

lában t
szellem

esze els
az, am

egyéb,
mású,

alkalm
dolatok

Tehát
pl. ma

letlen a
Az a
sem az
dalom
nagyob
a szív t

Miné
érzelme
hatunk
Zöme

zeti nyelv szociális *egységletelenségének* róhatók fel bűnül. Lám azokban a társadalmakban, ahol egységes nemzeti nyelv uralkodik, gyorsabb és tökéletesebb a haladás, fejlődés. Az Egyesült Államok is csak ennek köszönhetik rohamos haladásukat, békés együttlétüket, összműködésüket.

Ne feledjük, hogy ma már korántsem a *faji* jelleg, mint valaha, hanem az *egységes* nemzeti nyelv tartja össze s tömöríti az embereket. Valamikor tehát a fajnak, a *vérokonságnak* nagyobb vonzó, egységesítő ereje volt, mint most a XX-ik században. A fiziológiai érdekek helyét hovatovább a *szellem foglalja* el. A gondolat, valamint annak *jelrendszere*: a *beszéd* teljesen átgyurja, *átalakítja* az *ember egyéniségét*; megteremti a kölcsönös függést. Tudatával bírunk annak, hogy minden egyén valamelyes nyelv *keretei között* *gondolkozik, érez, cselekszik*. Ha tehát ez a nyelv az *egységes* nemzeti nyelv, akkor menten megkaptuk a *lencsét, mely hazánk nemzetiségeit egy közös körbe, közös gondolkodásba, közös érzületbe, munkába, boldogulásba stb. tereli*. Megszűnik a *fajgyűlölet*, a *különböző érdekellentét* s megszületik a társas erők összhangja, mi a békés együttéléshez vezet. Tapasztalatok bizonyítják, hogy a nemzetiségi mozgalmak erőszakos elnyomása nem vezetett eredményre, sőt bizonyos tekintetben még jobban fokozta a bajt. A béke látszólagos jellegű volt. Ennél sokkal értékesebb s céltérőbb az *iskola* ténykedése. Észlelhetjük, hogy azóta, amióta az iskola fáradozik a nemzeti nyelv egységes kialakításán, nemzetiségi mozgalmak, fészkelődések tete mesen csökkentek. Ismerek nemzetiségi lakta vidékeket, ahol az állam különböző hivatalaival akart magyarosítani, de az eredmény meddőnek bizonyult. Azt, amit a szóbanforgó hivatalok éveken keresztül nem tudtak megvalósítani, egy-egy hivatásának megfelelő iskola rövid időn belül valósította meg. Azért bátran és fennen hirdetjük, hogy a nemzeti nyelv egységes kiépítésére, a társadalmi béke megteremtésére *egyes egyedül* csak az *iskola* hivatott. E tekintetben oly missziót teljesít, mely a szociális élet szempontjából megbecsülhetetlen értékű. Hogy azonban az iskola ezidőszert még nem valósíthatja meg a kitűzött célokat, az erre szolgáló eszközök helytelen alkalmazásán mulik el. Az eredmény koránt sincs arányban azzal a fáradsággal, melyet e célra fordít. A más nyelvű gyermek megtanul ugyan magyarul beszélni, de *érzelmei* nem *állnak kontaktusban azzal a nyelvvel, melyet az iskolában tanult*. Nincs, ami *érzelmeit* a magyar nyelv szelleméhez *illően* lengésbe hozná. Tehát a *szíve és az esze* elszigetelt területeken dolgozik. De vajjon, mi az, ami közvetlen az érzelmekből fakad? Semmi egyéb, mint a *dal, az énekek*. A *dal*, mint köztudomású, a bánat vagy az öröm kifejezője. Ehhez alkalmazkodnak a *gondolatok* is. A dal révén a gondolatok, a gondolkodás *összeolvad az érzelmekkel*. Tehát az egyén sajátjává, egyénivé válik. Az, aki pl. magyarul dalol; gondolkodása is *kénytelen-kelletlen* a magyar nyelv szellemének *hódolni*.

Az alsó néprétegekhez inkább a *szív* útján, hogyan az *ész* útján tudunk jutni. Hogy valaki a társadalom egységes nyelvének a fontosságát megértse; nagyobb fokú intelligencia szükséges. Míg ellenben a *szív* útján könnyebb a megértés.

Minél fejletlenebb az egyéniség, annál inkább az *érzelmei*, az *ösztönök* szerint *igazodik*. Így nyilatkozhatunk a magyar területen lakó nemzetiségekről is. Zöme az *alsó néprétegekhez* tartozik. Ha az *iskola*

nem az *ész*, hanem az *érzelmei* latbavetésével törekszik céljához, jobb, *maradandóbb* eredményeket ér el. Mint már jeleztem is, a gondolatoknak az érzelmekkel való összeolvadásához leginkább a *magyar dal* vezet. Eszerint a magyar dalnak *jó szerepet* kellene játszania az iskolában. Alkalmam volt több oly vidéken járni ahol más ajkú egyének laknak.

A vakáció időtartama alatt a mezőn tartózkodó gyermekek csak *töredékre* beszéltek magyarul; azonban egész *szellemük, egyéniségük* a hazafias érzelmeknek *hódolt*. Vajjon mi tette egyéniségüket magyar jellegűvé? A *dalok* sorozata, melyeket az iskolában tanultak. Az egész határ szinte visszhangzott a szebbnél-szebb magyar daltól. A dal érvényesülése sokkal nagyobb térnek örvend a gyermeknél, mint magyar nyelvi tudása. Hisz a *dal* az *érzelmei megnyilatkozása*, amely megnyilatkozás önkéntelenül is felszínre törekszik. A gyermek világa az *érzelmei körébe* tartozik. Szíve repes örömeiben, ha dalol. Ha az iskola kellő számú dallal látta el a gyermekeket, akkor egyúttal megteremtette a *hazafias érzelmek, a hazafias gondolkodás alapját* is. Többet nyer ezzel, mint pusztán *üres szóval*, mely csak az *észnek* szól, a *szív talaját* mellözi. Nem elég tehát, hogy ha pusztán a nyelv útján buzgókodunk, hanem *szükségünk* van az *érzelmei* is, még pedig a *hazafias érzelmek*, melyek a magyar dalból fakadnak. Ha ezen az úton halad az iskola, akkor értékesen s maradandó eredményt ér el a magyar beszéd terjesztésében.

Végül még egyet! A nemzetiségi vidéken működő tanító kiváló s tapasztalt pedagógus s szociológus legyen. Föltétlenül értse a népet, s ezeknek: nyelvéhez, mert máskülönben nem tud a gyermek szívéhez hozzá érszkesdni. Alaposan tanulmányozza az illető nép pszichológiáját, szociális magatartását, törekvésait, szükségérzelmeit s ehhez szabja célját, elősegítő eszközeit. Vezetői: a leszűrt és a kifejecesedett tapasztalatok legyenek.

Graeffel János az árváknak.

Irta: Bertalan Vince.

Isten szíve szerint való főpap, aki egy hosszú tevékeny és eredményes munkás élet követésében az oltárnál szerzett gyönyörűt a jótékonyaság oltárára szánja, hogy éreztesse fenkölt gondolkodását, szívének minden dobbanását.

Graeffel János pápai prelátus, esztergomi apátkanonok folyó évi szeptember hó 15-én ülte meg felszenteltetésének hatvanadik évfordulóját. E napon tartotta gyémántmiséjét, hálát adva rendje szerzőjének, a főpapok főpapjának, aki Atyjának jobbán viseli gondját nyájának, hogy kegyelme hosszú élettel meg áldva, áldozásának hatvanadik évfordulójához érhetett.

Megünnepelte csendben, feltűnés nélkül, amint-hogy egész életén át dolgozott, gyűjtött csendben és feltűnés nélkül a lelki javakon kívül anyagiakat is, nem önmagáért, hanem azokért, kiket az ő nemes gondolkodása kiválasztott magának.

E kiválasztottak közé tartoznak a katolikus tanítók is, akiknek árvaságra jutott gyermekei részére gyémántmiséje alkalmával *hatvanezer koronát* adományozott.

Nemes gondolkodása a katolikus tanítók gyer-

mekei sorsára terelődött, akiknek atyjuk élete a munkától, az önfeláldozó hazaszeretettől megtört, s így gyermekeik nevelését nem fejezhették be, a jó Isten gondviselésébe ajánlva őket.

A gondviselés egyik kiválasztottja a főpap is, aki fejedelmi adományával járult ahhoz, hogy a magyar katolikus tanítók árva gyermekei részére az Esztergomban létesítendő árvaház vagyona gyarapodjék, amely vagyon ma már, Istennek hála, közel jár az egy millió koronához és így a háborútól eltekintve, mi sem akadályozza az intézmény megvalósulását.

A nemes szívu és fenkölt lelkületű főpap a tanítóknak nyújtott adományával nemcsak mély hála kötelezte őket, hanem egyúttal halás emlékezetrel járult édes atya és vészerint való testvére emlékéhez is, akik mind a ketten tanítók voltak. Édes atya még most is élénk emlékezetben van Esztergom városában, ahol nagy és szorgalmas szociális tevékenységével fejtett ki, mint főleemi iskolai tanító, azonképen testvére is, aki Nógrád vármegyében Szendhely községnek volt érdemes kántortanítója.

Fogadják a nemesszívu főpap a magyar kath. tanítóknak halás köszönetét fejedelmi adományaért, amellyel ékes tanúbizonyságát nyújtotta édes atya és testvére kartársai iránt viseltető nemes érdeklődésének, szívből fakadó érzelmének. A jó Isten áldja meg nemes életét.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Vezérkönyvek. Kartársaink figyelmébe ajánljuk a *Szent-István-Társulat* következő kiadványait: *Hítelemezek a rk. népiskolák I. II. oszt. számára.* Írta *Dobai K.* Ára 2.20 korona. — *Lakóhelyi ismeretek.* (Beszéd- és értelemgyakorlatok.) Írta *Dreisziger Ferenc.* Ára 2.20 korona. — *Népiskolai nevelés és oktatás a szervezettánnal.* Írta *Dreisziger Ferenc.* Ára 2.80 korona. — *Osztatlan népiskola.* (Vezérkönyv részletes tantervvel.) Írták *Dreisziger K.* és *Potzta Ferenc.* Ára 2.20 korona. — *A gyermek első tanítója.* Írta *Juhai A.* Ára 6. — korona. — *Gyakorlati útmutató az elemi iskolai fiúkézimunka tanításához.* Írta *Ravasz J.* Ára 2.20 korona. *A népiskolai földrajztanítás módszere.* Írta *Rövö L.* Ára 2.20 korona.

A „Zászlónk“ **Diáknaplója az 1916—17. iskolai évre.** A „Zászlónk“ Diáknaplója VI. évfolyama is nagy tudással és meleg szívvél kidolgozott kötete a magyar diákenciklopédiának. Tudományos cikkek, tréfás történetek, komoly gondolatok között ott melegít egy nagy szív: az, melynek sugárzó erejét a „Zászlónk“ olvasói eddig is érezték. A nagyobb cikkek között kiemelendő a „Vegyten dióhéjban“, „Ki a szerencsés ember?“, „Hogyan készül a trékép?“, „Három hadvezéri portré“, „A világ-háború második esztendeje“, „Hogyan készíthetünk Volt- és Ampére-mérőket?“, „Házi színpad felállítása“. Ezekon kívül tréfás képek, adomák, szívnyemesítő történelmi apróságok, versek tarkítják a 240 oldalas kötetet. Ára a „Zászlónk“ előfizetőinek 1.10 korona, a „Zászlónk“-kal együtt 4.10 korona. Könyvkereskedőknél rendelve 1.50 korona. Megrendelhető a „Zászlónk“ kiadóhivatalában: Budapest, VII., Damjanich-utca 50. szám alatt.

HIREK.

A hadiárvakért. Dr. *Csernoch János* bíboros-hercegprímás ismét tanújelét adta főpásztori nemes szívének, mellyel a szegények és árvák iránt viseltetik. A bíboros-hercegprímás Esztergomban, a szentgyörgymezei leányárvaházban kilenc hadiárva leánykát gondoztat. Ezek eltartási díjának fejében fél-évre 2160 koronát küldött most az árvaház főnöknőjének. Ugyanez alkalommal a pozsonyi Emerikánumnak a háborús viszonyok folytán előállott nagyobb szükségleteire való tekintettel az alapítványok elégtelenségének pótlására 10.000 koronát adományozott az egyházfejedelem.

Haynald bíboros, néhai kalocsai érsek emléke. A kalocsai egyházmegye néhai érsekének, Haynald Lajos bíboros születésének 100-ik évfordulóját mely kegyelettel ülte meg az egyházmegye. *Várady Á.* dr. érsek külön megjelenített körlevélben méltatta nagynevű elődjének az Egyház és a haza javára irányult gazdag életét. Az évforduló napján gyászmisét tartott, melyen a magyar keresztény kultúra nagy fiának lelkiüdvéért imádkozni megjelentek az összes tanítézetek tanulói. Haynald bíboros-érseknek emlékét örök időkre tanügyi alkotásai hirdetik.

Döbrössy Alajos kanonok alapítványa. *Döbrössy Alajos* kanonok, a pécsi kath. tanítóképző-intézetnek hosszú éveken át volt igazgatója, 10 ezer koronás alapítványt tett a képző szegénysorsú, de szorgalmas és jövőselemtű tanulóinak ellátására. *Zichy Gyula* gróf megyéspüspök úr megleghangú leiratban mondott köszönetet a nemesszívu alapítványért.

Roszival István főtanfelügyelő halála. A magyarországi latin- és görög szertartású r. kath. tanítók segélyalapjának egykori, az 1893—97. évig elnöke, méltóságos és főtiszt. *Roszival István* pápai prelátus, esztergomi apát-kanonok úr f. évi szeptember hó 1-én 72 éves korában Esztergomban elhalálozott. Ő vezette az alap IX—XIII. évi rendes közgyűléseit és elnökléte alatt a segélyalap 16.695 kor. 38 fillérről 155.683 kor. 28 fillérré, az árvaházalap 12.348 kor. 28 fillérről 30.664 kor. 24 fillérré emelkedett.

Az alapnak az ő elnökléte alatt történt nevezetesebb eseménye, hogy néhai és boldog emlékü elődje *Mayer István* püspök, Esztergom főegyházmegyei főtanfelügyelő, a köznéven ismert „*István bácsi*“ a tanügy iránt való szeretetét tanúsítandó, százezer koronát és egy házat adományozott árvaház céljára, *Roszival* elnökléte alatt továbbá határozatilag kimondatott, hogy ösztöndíjat élvező önkéntesek az ösztöndíjat azon évre csak azon esetre kapják meg, ha a tisztí vizsgát sikerrel kiállották; az alapnak a kereskedelmi minisztérium a portómentességet nem engedélyezte; akik teljes ingyenes ellátásban részesülnek, azoknak ösztöndíj nem adományozható; az érsekújvári rk. népnev. egyesülete arra nézve nyújt be indítványt, hogy a megválasztott tanító egy éven belül köteles az alap tagja lenni; a vágsellyei rk. tanítói kör fennállásának ötvenedik évfordulója emlékére *Péter János* nevére az árvaház javára 111 koronás alapítványt tesz; a millenium alkalmával az alap Te Deummal diszközgyűlést tartott, amikor is az érsekújvári rk. népnevelők egyesülete 200 koronás alapítványt tesz le a segélyalap javára; dr. *Walter Gyula* prelátus, apátkanonok, az alap jelenlegi nagyérdemű elnöke abbéli indítványát terjeszti elő, hogy az alapszabályok módosítottassanak és hogy az árvaház főkéjének gyarapítására sorsjegyjáték indít-

tassék meg. Temetésén a segélyalapot nagynevű utódja dr. Walter Gyula prelátnak, esztergomi apátkanonok képviselte. A halás megemlékezés örökjén emléken.

B. V.

TÁJÉKOZTATÓ.

A nem államsegélyes elemi iskolák és óvodák tanítóinak háborús segélye. Kivonat az esztergomi főegyházmegye f. évi XV. körleveléből. A közszolgálati alkalmazottak háborús segélyéről szóló 1915. évi XXII. t.-c., valamint az ennek módosítása tárgyában alkotott és a képviselő ház által már elfogadott törvényjavaslat akként rendelkezik, hogy a háborús segély úgy a folyó év október hó végéig, mint az 1916. év nov. 1-től kezdődőleg is a nem állami elemi iskolai tanítók, tanítónők közül csupán azoknak engedélyezhető az államkincstár terhére, akik olyan intézeteknél működnek, amelyeknek fenntartói már valamely állami hozzájárulásban részesülnek.

Az államsegélyt nem élvező, nem állami elemi iskolák tanítóinak háborús segélyével a törvényhozás az államkincstárt nem találta megterhelhetőnek ezúttal sem, mert feltehető, hogy ha az iskolafenntartó intézetét állami támogatás nélkül képes fenntartani és tanítóinak a törvényben biztosított fizetést, sőt gyakran azt meghaladó illetményeket is megadni, akkor képes a tanító részére a rendkívüli segélyt is biztosítani anélkül, hogy ezáltal az iskolafenntartó háztartásában nagyobb zavar állana elő.

Ebből a megfontolásból kiindulva és figyelemmel arra, hogy semmivel sem okolható meg az, hogy a fizetésekiegészítő államsegélyre nem szoruló, illetőleg ilyenben nem részesülő intézetek tanítóit, akik egyformán érzik az általános rendkívüli drágaságot a többi tanítóval, ezekkel szemben hátrányosabb helyzetben legyenek, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1916. július 15-én kelt 89.518/1916. VII. d. számú intézkedésének értelmében felhívom az államsegélyben nem részesülő kath. iskolák fenntartóit, hogy tanítóik részére az államsegélyt élvező iskolafenntartók tanítóit javára az államkincstár által megállapított háborús segélynek lehetőleg megfelelő támogatást nyújtsanak saját pénztárukából.

E célból meghagyom az iskolaszéki elnököknek, hogy a közlő tanév elején egybehívandó iskolaszéki ülésen közöljék ezen felhívásomat a tagokkal és hassanak oda, hogy az állami háborús segélyt nem igényelhető kath. tanítók is részesüljenek támogatásban a hitközségtől, hiszen ezek is ép oly kulturumukát teljesítik, mint az államsegélyes intézetek tanítóit, vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1916. július 15-én kelt 89.518/1916. VII. d. számú intézkedésének értelmében felhívom az államsegélyben nem részesülő kath. iskolák fenntartóit, hogy tanítóik részére az államsegélyt élvező iskolafenntartók tanítóit javára az államkincstár által megállapított háborús segélynek lehetőleg megfelelő támogatást nyújtsanak saját pénztárukából.

A nemzetnevelés nagy fontosságú munkáját végző kath. tanítóknak valóban méltó ezen segélyre, amellyel a hűvek a legnemesebb célra, gyermekeik nevelésére hoznak áldozatot.

Meghagyom az iskolaszékek elnökeinek azt is, hogy ha az iskolafenntartó megszavazott tanítóinak háborús segélyt, erről, a tanító megnevezésével és az összeg valamint az idő jelzésével, hatóságomhoz jelentést tegyenek.

Midőn ezen felhívásomat kibocsátom, jónak látom figyelmeztetni az iskolaszéki elnököket arra, hogy ha

valamely kath. iskola bármely címen élvez államsegélyt, ha csak egy tanítója részesül is fizetésekiegészítő államsegélyben, akkor az ugyanazon intézetnél rendes minőségben alkalmazott többi tanító is igényelhet állami háborús segélyt; az iskolaszék kérje s el is fogja nyerni, mert az állami háborús segély utalványozásánál az az irányadó, hogy maga az intézet részesül-e valamely államsegélyben.

Az egri érsek a menekült tanítókért. Egerből jelentik, hogy dr. Szmeccsanyi Lajos egri érsek most megjelent X. pástörlevelében felhívja az iskolaszék elnökeinek figyelmét arra, hogy Erdélyből több róm. kath. tanító is kénytelen volt elmenekülni, akik addig is, míg állomás-helyükre visszatérhetnek, hajlandók volna ideiglenes alkalmazást vállalni olyan iskolánál, ahol vagy a hadbavonult tanítót kellene helyettesíteni, hogy az üresedésben levő tanítói állomást bármi oknál fogva ezidőszert rendszeresen betölteni nem lehet. Elrendeli azért az érsek, hogy ha valamely iskolafenntartó hitközség alkalmazni kívánna ilyen menekült tanítót, az illető iskolaszék elnöke tegyen erről sürgősen jelentést az egyházmegyei hivatalnak és ugyancsak tudassa azt is, hogy az iskolaszék az ideiglenesen alkalmazott tanító ellátására a saját részéről mit ajánl fel?

A hadbavonult tanítók illetményei. A közoktatásügyi kormány 110.400-1916. szám alatt körrendeletet bocsátott ki, amely a tényleges katonai szolgálatra behívott tanítók szolgálati viszonyaira és illetményeire vonatkozó korábbi 120.000-1914. számú rendeletének néhány intézkedését módosítja. A régi rendelet szerint ugyanis eddig mindazok a községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók, akik állításköteles korban vagy a kofuk elérése előtt az 1913. évi október hónap 1. óta vonultak be tényleges katonai szolgálatra és egyéves önkéntesi jogukat érvényesítették, fizetés természetével bíró illetményeiknek csak az évi nyolcszáz koronán felüli részére bírtak igényvel mindaddig, míg állásukat újra el nem foglalhatták. A közoktatásügyi kormány most ezt a rendelkezést a következőkben módosítja: 1. Mindazok a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók, akik a 120.000-914. számú rendelet szerint illetményeiknek eddig csak az évi nyolcszáz koronán felüli részét kapták, az 1916. évi augusztus hónap 1-től kezdve — amennyiben az önkéntesi egy év ezen időpont előtt letelt — teljes polgári fizetésükre, ha pedig időközben katonai átalányosok vagy havidíjasok sorába léptek elő, leszállított polgári illetményeikre van igényük. Ugyanezek a tanítók lakásukra, vagy lakáspénzükre is igényvel bírnak és pedig, ha az illető községre (városra) nézve megállapított lakbérnyedek egyike az 1916. évi augusztus 1-re esik, ettől az időtől, ellenkező esetben pedig az 1916. évi augusztus 1-ét követő legközelebbi lakbérnyedtetől kezdve. 2. Azok a tanítók, akiknek önkéntesi egy évük csak az 1916. évi augusztus hónap 1. után telik le, teljes fizetésüket az egy év leteltét követő hónaptól, lakásukat vagy lakáspénzüket pedig az egy év leteltét követő lakbérnyedtetől kezdve kapják. Ezek a rendelkezések vonatkoznak azokra a községi és hitfelekezeti tanítókra is, akik állításköteles korban vagy annak elérése előtt önként léptek be a közös hadsereg vagy a honvédség kötelékébe.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK.

A pályázati hirdetéseknek minden szó egyszeri közlési díja 6 fillér.

Esztergomi érseki megye.

A bajóti (Esztergom) róm. kath. népiskolához október 8-tól 1917. ápr. 8-ig terjedő időre 100 kor. havi fizetéssel és butorozott szobából álló lakással és konyha, tanító vagy tanítónő kerestetik. Orgonálni tudó előnyben

részesül, több jövedelme lesz a stólával. Remény lehet a véglegesítésre. Határidő okt. 14. A kérvények Foltin János isk.-szki elnök nevére küldendők. 713 1-1 Sósartyán (Nógrádm.) róm. kath. kántortanítói állomásra okt. 15-re pályázat hirdettetik. Jövedelem: 5 kat. hold föld, 33 úrméter tűzifa, 12-29 hl. buza 36-86 hl.

rozs (párber), ingatlanok megmunkása, a fa felvágása, stóla, párberpénz, iskolafűtésre 12 úrm. fa, természetbeni lakás és megfelelő államsegély. Személyes megjelenés megkívántatik, utazási költség azonban nem lesz megtérítve. A háború tartamára mint helyettesek nők is pályázhatnak. *Mráz György* plébános. 718 1—1

A **tópataki** (Hontm.) róm. kath. iskolaszék az 1916/17. tanévre, *okt. 1-re* helyettes tanítót vagy tanítónőt, esetleg óvónőt vagy tanítójelöltet keres. Fizetése 800 kor., szoba és tűzifa. A tót nyelv ismerete szükséges, u. p. Szent Antal. 721 1—1

Komáromcsehi-i áll. segélyezett róm. kath. iskolai állásra pályázat hirdetetik. Pályázhatnak okl. tanítónők is. Jövedelem az 1915. évi aug. hó 4-én felvett hiteles javadalmi jegyzőkönyv alapján: szántóföld és rét haszonbér 200 K, tűzifa 48 K, hitközségtől 60 K. A törzsfizetésbe be nem számítandó lakás fejében 240 K, takarítás 20 K irodaátalány 3 K. Ezenkívül a törvényesen megillető államsegély. Kötelessége egy vegyes, osztatlan osztály vezetése, ismétlők díjtalan tanítása. Tanítási nyelv magyar, kisegítő tót. Folyamodvány, keresztlevel, oklevél működési bizonyítvány a komáromcsehi-i iskolaszék címére *okt. hó 15-ig* beküldendő a komáromcsehi-i plébánia hivatalhoz. Állás megválasztás esetén azonnal elfoglandó. *Adamovich Imre* plébános. 727 1—1

Nyitrapásztói róm. kath. iskolaszék helyettes kántortanítót keres. Fizetés havonként 100 kor. Fa, kert és stóla. Orgonálásban jártak nőtanítók is pályázhatnak. Határidő *okt. 15.* Vasut Galgócz. Posta Alsóvásárd. *Iskolaszék.* 733 1—1

A **vágbori-i** róm. kath. iskolaszék a hősi halál folytán megüresedett helyettes kántortanítói állásra pályázatot hirdet 1916. évi nov. 15-től 1917. ápr. 15-ig terjedő időtartamra. Fizetés havonta 80 kor. összesen 400, ismétlők oktatásáért 100 kor., lakár 100 kor., manalis mikéből c. 50 kor. — 650 kor. s arra az időre eső stóla. Nyugalmozott kántortanítók s orgonálni tudó tanítónők is pályázhatnak. A kérvények iskolaszékre címezve folyó *okt. 31-ig* benyújtandók. *Iskolaszék.* 743 2—1

A **nagyszombati** róm. kath. városi fiú iskolánál megüresedett rendes tanítói állásra ezennel pályázatot hirdetünk. Megválasztandó tanító köteles a mindennapi és az ismétlő iskolának a nagyszombati róm. kath. autonóm hitközség iskolaszéke által kijelölt osztályt vezetni. Évi járandóságai: 1200 kor. fizetés, természetbeni lakás, vagy ennek ellenében 480 kor. lakpénz, 40 kor. írószertalány. A faatalány saját szükségletére vonatkozik. Pályázótól a magyar és tót nyelv ismerete kívántatik. Aki zenei jártassággal bír s hajlandó szíveségből a templomi zenekarban közreműködni, előnyben részesül. A keresztlevellel, oklevéllel és működési bizonyítványokkal kellően felszerelt folyamodványok *nov. 1-ig* a nagyszombati róm. kath. autonóm hitközség iskolaszékére címezve alulírt elnökhöz küldendők. *Zelliger Alajos*, iskolaszéki elnök, *Hudyma Emil* iskolaszéki jegyző. 752 1—1

Hlësházai (Pozsonym.) rkath. iskolaszék a hadbavonult tanító helyettesítésére pályázatot hirdet. Havonként 100 kor., butorozott szoba, fűtés. Nők is pályázhatnak. Pályázati határidő *október 16-ig.* *Iskolaszék.* 780 1—1

Alsószerdahely (Pozsonym.) község róm. kath. elemi népiskolánál lemondás folytán megüresedett tanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalma: törvényes fizetés, butorozott szoba fűtéssel és 20 kor. kertületmény. Kötelességei: az iskolaszék által reábizott osztály, valamint az ismétlő növendékeit oktatni; a gyermekeket az isteni tiszteletekre elvezetni s ott rájuk felügyelni; a kántort akadályoztatása esetén helyettesíteni, a miért is orgonálásban valamint a kántori teendők végzésében jártasak előnyben részesülnek. A szükséges okmányokkal felszerelt kérvények f. évi *okt. 15-ig* *Wojtek József* esperes-plébános, kerületi tanfelügyelő úrnak Alsószerdahelyre küldendők. *Prikaszky István* igazgató-tanító, iskolaszéki jegyző. 777 1—1

Deáki (Pozsony m.) róm. kath. iskolaszék *okt. 15-ig* pályázatot hirdet a bevonult tanítója helyettesítésére. Fizetése nyolc havi szorgalmi időre 800 kor., egy butorozott szoba fűtéssel és 140 kor. lakáskülönbözet. Pá-

lyázhatnak férfi, nőtanítók, nyugalmazottak és óvónők is. Az állás azonnal elfoglandó. *Epölyi Mairad*, isksz. elnök. 785 1—1

Dercsika (Pozsonym.) róm. kath. iskolaszéke kántortanítói állásra pályázatot hirdet *okt. 22-ig.* Javadalma: díjlevél szerint. Tanítónők is pályázhatnak, de csak helyettesnek. Kérvények *Miskovicz Endre* plébános címére küldendők. 773 1—1

Egri érseki megye.

Erdőkövesdre (Hevesm.) helyettes róm. kath. kántortanító kerestetik. Fizetése évi 800 kor., stóla, szoba. Nők is jelentkezhetnek. Pályázatok *okt. 15-ig* plébánoshoz küldendők. 729 1—1

Kömlőre (Heves m.) róm. kath. okleveles tanítót vagy tanítónőt keres helyettesül novembertől kezdődőleg havi száz korona díjazással az *Iskolaszék.* 786 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A **kiszelfalui** róm. kath. kántortanítói állásra f. évi *okt. 15-re* pályázat hirdetetik. Róm. kath. iskolaszék. *Karvaly u. p. Jálna, Plébánia.* 739 1—1

Az **alsózsádányi** (u. p. Geletnek, Barsm.) róm. kath. iskolaszék helyettes tanítói állásra *okt. 5-ig* pályázatot hirdet. Javadalmazása havi 80 kor., lakás, és fa. Pályázhatnak tanítónők és óvónők is. *Iskolaszék.* 728 1—1

A **garampéteri-i** kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. A felszerelt folyamodványok *okt. 15-ig* az iskolaszéki elnökhöz benyújtandók. Jövedelme tanítói 1221.03 korona, kántori 447.55 korona. 762 1—1

A **dobronyai** (Zólyomm.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk. Jövedelem 1200 kor. készpénzben 1042 kor. (ebből államsegély 592.32 kor. A javadalmazás az 1913. évi XVI. t. c. 24. §. szerint új értékelés alá esvén, az állami segély eddigi összege előreláthatólag változást fog szenvedni) a többi természetben, fában, földben, stólaban. Törvényszerű szép lakás, kert. Okl. és képesített kántortanítók kellően felszerelt kérvényüket *okt. 15-ig* a dobronyai róm. kath. iskolaszék címére beküldhetik. 769 1—1

Dobrováraljára (Zólyomm.) róm. kath. helyettes tanító kerestetik, katonáskodás miatt, *okt. 15-ig* jelentkezhetnek a dobronyai iskolaszéknél okl. esetleg nyugdíjas tanítók (nők). Törvényszerű fizetés. Tót nyelv szükséges. 768 1—1

Győri püspöki megye.

A **sarródi** róm. kath. iskola II. oszt. tanítói állásra az 1916/17 évre helyettes tanító v. tanítónő kerestetik. Az állás azonnal elfoglandó. *Elnökség.* Fertőszéplak, u. p. Eszterháza. 608 2—2

Szil (Sopronm.) hadbavonult tanítónk helyettesítésére róm. kath. helyettes tanítót, tanítónőt keressünk. Fizetése havi 80 kor. és 240 kor. lakbérnek megfelelő része. Pályázati határidő *okt. 25.* *Isksz. elnökség.* 714 1—1

A **börcsi** róm. kath. iskolaszék osztálytanítói (tanítónői) állásra pályázatot hirdet. Fizetése részben a hitközségi pénztárból, részben államsegélyből. Két szobás lakás, kert. Pályázati határidő *okt. 7.* A kérvények *Németh Lajos* plébános címére (Abda Győrm.) küldendők. 715 1—1

Sopronkövesd róm. kath. iskolaszéke a III. férfi osztálytanítói állásra *okt. 7-ig* pályázatot hirdet. 725 1—1

Sopronkövesdi róm. kath. iskolaszéke egy rendes férfi osztálytanítói állásra pályázatot hirdet *okt. 15-ig.* *Iskolaszék.* 761 1—1

Pázmándfalu. A rkath. iskolaszék a megüresedett osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése törvényes. Hitközségtől 600 kor., többi államsegély. Lakás egyszoba és 120 kor. lakbérpótlék. Kérvények az iskolaszékhez *okt. hó 22-ig* intézendők. Választás ugyanakkor, személyes megjelenés előnyös. 763 1—1

Az eszterházi hercegi uradalom **mexikópusztai** iskolájában megüresedett róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdetetik törvényszerinti fizetéssel és lakással. Gazdasági teendőkben jártasak külön díjazásban részesülnek

megállapodás szerint. Kérvények kellőleg felszerelve nov. 15-ig szentgeritzei Nagy Albert udvari tanácsos, jószágkormányzó címére Eszterházára küldendők.

781 1—3

Kalocsai érseki megye.

A **boróci** róm. kath. iskola II. oszt. ideiglenes helyettes tanítói állásra tanító kerestetik okt. 5. határidővel. Fizetése havi 120 korona. Lakásfejében havi 20 korona. Ezenkívül 4 m. szén és 1/2 öl kemény tűzifa. Tannyelv magyar-német. Csakis oly férfitanító pályázhat, kinek magyar-német tanítói oklevele van. Kántori teendőket végzők előnyben részesülnek. Állás okt. 9-én elfoglalandó. Boróci rk. iskolaszék.

734 1—1

Vajszkán (Bácsm.) magyar tannyelvű tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma három pénztárból összesen 1200 korona és lakás a megváltási jog fentartásával. Sokacsz nyelv megtanulása egy év alatt megkívánatik. Orgonálási jártasság előnyben részesül. Nők is pályázhatnak. Folyamodványok okt. 10-ig Espercsi hivatal címére Bácsordásra küldendők.

751 1—1

Bács-Topolyára (Szabadka mellett a fővonalon) rkath. állandó segédkántort kerések, ki az összes kántori teendőket önállóan is végezni tudja. Fizetése egy évre 1200 kor. havi részletekben. Pály Lajos főkántor.

775 2—1

Körtésen róm. kath. rendes tanítónói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: a községtől 100 kor. természetbeni lakás vagy lakber és kertillemény, a többi államségiéből. Tartozik a kijelölt osztályban tanítani és az ismétlő iskolát díj nélkül vezetni és a Bajavidéki róm. kath. tanítóegyesület tagjává lenni. A szabályszerűen felszerelt kérvények a körtési iskolaszékre címezve főt. Bázler István ker. esp. úrhoz (Gara, Bácsm.) küldendők okt. 20-ig. Választás okt. 22-én lesz, mely után az állás azonnal elfoglalandó. Iskolaszék.

771 1—1

Kassai egyházmegye.

Vehézi (Zemplénm.) róm. kath. iskolához a háború végéig helyettes kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetése szorgalmi időre 800 kor. Pályázhatnak tanítónók is. Iskolaszék.

689 2—2

A **hankvágási** (Sárosm.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetése törvényes. Tanítónók is folyamodhatnak. Választás okt. 15. Iskolaszék.

635 2—2

Sárosmegyei **Hervartó** róm. kath. kántortanítói állomására helyettes tanító vagy tanítónó kerestetik. 748 1—1

Butka (Zemplénm.) róm. kath. iskolaszéke pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Jövedelme javadalmazási jegyzőkönyv alapján, mint tanítónak hitközségtől 410 korona évnegyedes részletekben, mint kántortanító alapítványból 85 korona. 1 kat. hold és 887 □-öl szántó, 1 kat. hold 1326 □-öl rét 40 korona. 1/2 telek utáni legeltetési jog 48 korona, sertéslegelő, párbér fejében a gazdáktól 28 q rozs á 11 korona, 312 korona, zsellérektől egyenként 50 fillér, 48 korona, stóla 60 kor. Összesen 1000 korona, a többi államségi. Járul 10 öl puhafa miből köteles a két tantermet fűtetni. Lakása 2 szoba, kamra, konyha, istálló és 3/4 vécás kert, kertillemény 10 korona. Kötelessége az összes kántori kötelemek teljesítése, III—VI. oszt. t. nítása, ismétlők oktatása hetenként felváltva a II. tanítóval. Hitelszövetkezetnél könyvelő lehet évi járuléka 210 korona. Kérvények Gerich Gyula pléb., Butka, (Zemplénm.) okt. 24-ig nyújtandók be. Választás október 26-án lesz. Személyes megjelenés előnyben részesül. Tót nyelv bírása szükséges. 765 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Szülővára (Trencsénm. u. p. Peredmér) róm. kath. állásra helyettes kerestetik. Törvényes fizetés, lakással és a szükséges tűzifával. Tót nyelv ismerete szükséges. Iskolaszék.

717 1—1

A **felsővadás** róm. kath. egyházi teendő végzésére egy tanterem vezetésére okleveles, tótul tudó kántortanítót kerések. Javadalma 2 szoba, 1 konyha, 1 élekkamra, 1 pince, gazdasági helyiségek s konyhakert. 724 korona készpénz, 18 mérő árpa 85-84 kor., 18 mérő zab 58-15 kor. 12 fuvar tűzifa házhoz szállítva 24 kor., temetések-

ből kb. 180 kor. évi offera 20 kor., iskolafűtés 40 kor., kolledda 58 kor. ostyasütés 16 kor., 5 községből krumpli, káposzta, tojás. Felsővadás, p. Kiszuczaujhely, (Trencsénm.) Májér Endre iskolaszéki elnök.

741 1—1

A **kaszásréti** rkath. elemi népiskola vezetésére okl. tótul tudó tanítónót kerések. Fizetése törvényes. Szoba, konyha, élekkamra, 30 kor. kertillemény. Felsővadás, Trencsénm. p. Kiszuczaujhely, Májér Endre iskolaszéki elnök.

749 1—1

Trencsénladányi róm. kath. elemi iskolához tótul értő helyettes tanerő kerestetik 1916-17. tanévre havi 80 kor. fizetés, lakás, fűtés. Jelentkezni lehet bellai plébániai hivatalnál. Vasúti állomás Varna. Az állás azonnal elfoglalandó.

760 1—1

Az **őszéplaki** (Nyitra) róm. kath. kántortanítói állásra helyettes keres az iskolaszék. Fizetése egész tanévre 800 korona és lakás fűtéssel, a kántori teendőket külön díjaztatnak. Jelentkezők folyamodványukat október 15-ig Smotlák Antal iskolaszéki elnök, Őszéplak, u. p. Nagybossány címére küldjék.

760 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **drávakereszturi** (Somogym.) róm. kath. osztatlan népiskolához, az ottani kántortanító hadbavonulásának idejére, helyettes tanító kerestetik. Pályázhatnak okleveles tanítók vagy tanítónók, képezdét vagy legalább két évfolyamot végzett tanítójelöltek, vagy óvónók, nyugdíjas tanítók vagy tanítónók. Fizetése havi 100 kor., egyszobából álló lakás, fűtéssel és a legszükségesebb butorokkal, ágynemű nélkül. A kántorságban jártasak előnyben részesülnek. Pályázati határidő okt. 14. Kérvények a bogdásai plébánia hivatalhoz, mint a drávakereszturi iskolaszék elnökéhez, küldendők, Bogdása, (Baranyamegye.) Iskolaszéki elnökség.

730 1—1

A **nagybodolyai** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik, melynek javadalma a következő: 1. Lakás. 2. A hitközségtől 986 kor. 3. A politikai községtől 114 kor. 4. A főhercegi belügyi uradalomtól 840 fill., 8 pozsonyi mérő kétszeres, 5. 6 régi öl keményfa, 6. 8 kat. hold szántóföld és 1 hold 588 □-öl rétnak haszonélvezete. 7. Végül a szükséges malomfuvarok. Az összes jövedelem értéke a díjlevél szerint 2326-70 fill., ebből tisztán tanítói fizetés 1345-20 fill., kántori 681-50 fillér be nem számítható jövedelem 330 kor. Stóla nincsen, csak búcsúztatásért jár külön díj. A kötelesegeket a díjlevél sorolja fel. Magyarul és horvátul tudó okleveles és katonai szolgálatot jelenleg nem teljesítő okleveles tanítók pályázhatnak csak. Próbaéneklés kívánatos. Utazási költség nem térítetik meg. Hiteles okmányokkal felszerelt folyamodványok okt. hó 22-ig a baranyabáni plébánia hivatalnak küldendők. A megválasztott köteles az egyházmegyei tanítóegyesületbe belépni.

746 1—1

Hirdre (Baranyam.) róm. kath. helyettes tanító kerestetik. Fizetése államségiellyel havi 80 kor., lakás, fűtés. Pályázhatnak tanítók, tanítónók, óvónók, sőt tanítójelöltek is ha legalább két képezdei osztályt végeztek. Kérvények a plébániahivatalhoz küldendők. 778 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Murányhutai (Gömörm.) róm. kath. iskolához helyettes kerestetik. Fizetése 800 korona. Pályázhatnak két évfolyamot végzett tanítójelöltek, okl. óvónók is. Plébániahivatal.

607 2—2

Kerekgedére 800 kor. fizetéssel azonnali belépésre helyettes tanítót kerések. Óvónók, képezdészek is jelentkezhetnek. Kérvények várgedei plébániára címezendők.

686 2—2

Az **uzapanyiti** (Gömörm.) róm. kath. államségielyes iskolánál halálózás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Pályázhatnak, mint helyettesek, tanítónók, óvónók s nyugalmazottak is. Törvényes fizetés, egyszobás lakás, mellékhelyiségekkel, esetleg butorra is számíthat. Kántori teendő ritkán, sőt helyettes is akad. Határidő okt. 15. Az állás rögtön elfoglalandó. Folyamodványok Horváth László int. administrator címére küldendők, aki Felsőbálon lakik.

736 1—1

A kiskovácsvágási róm. kath. iskolaszék helyettes kántortanítót keres a háború idejére. Pályázhatnak nyug. tanítók, tanítónők, óvónők, III—IV. éves tanítóképzőintézetű tanulók is. Fizetés havi 80 korona a szorgalmi időre és lakás. Allás azonnal elfoglalandó. Kérvények plébániahivatalnak Barka (up. Dernő) küldendők.

774 1—1

A méhi-i róm. kath. iskolához helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése havi 80 kor. és egy szobás lakás. Allás azonnal betöltendő. Plébániai hivatal Méhi up. Tornalja.

779 1—1

A debrői róm. kath. iskolaszék helyettes tanítót keres. Tanítónők, óvónők és a képezde két osztályát végzett növendékek is pályázhatnak. Törvényes fizetés, két szoba és konyha, tüzifa. Kántoriakhoz értők részére stólajvédelem. Kérvények *okt. 15-ig Gedeon Miklós* plébános címére Debrődre (posta, Jászó, Abaúj-T. vm.) küldendők.

764 1—1

Szatmári egyházmegye.

A kaplonyi róm. kath. iskolaszék az elemi iskolánál rendes, vagy esetleg helyettes tanítói állásra, mely utóbbira nők is pályázhatnak, *okt. 25. határidővel* pályázatot hirdet. Javadalma: a hitközség pénztárából 600 kor., 240 kor. lakbér és 20 kor. kertiletmény. Az államtól az 1913. évi XVI. t.-c. szerinti államsegély. A pályázók kellően felszerelt kérvényeiket a kaplonyi róm. kath. iskolaszékre címezve az esperes-plébániai hivatalhoz, Csomaköz (Szatmár m.) küldjék. *P. Katzer Nándor*, isksz. elnök.

784 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A ráckevei róm. kath. iskolánál egy osztálytanítói állásra pályázat hirdetik *okt. 10-iki* határidővel. Javadalom 1. helyi forrásból 910 kor., 2. lakbér 300 kor., 3. kertiletmény 20 kor. és a megfelelő korpótlék államsegélyből. Nők is pályázhatnak. Az állás október 15-én elfoglalandó.

726 1—1

Szepesi püspöki megye.

Szepeslándoki róm. kath. kántortanítói állásra *okt. 10-ig* pályázat hirdetik. Jövedelme 1200 kor., be nem számítható mellékjövedelem 600 kor. Tannyelv tót magyar. Kérvények *Fedor Sándor* isk. széki elnökhöz küldendők. Lándok, u. p. Szepestótfalu.

601 2—3

A szepeskislomniczi róm. kath. iskolaszék hadbavonult kántortanítója helyettesítésére tanítót vagy tanítónőt keres. Fizetése havi (államsegélyi) 80 korona és lakás. Jelentkezések küldendők a podolini plébániai hivatalnak Podolinba.

602 2—2

A parasztdubovai (Árvam., vasuti állomás helyben) róm. kath. kántortanítói állomásra törvényes ellátással, tót nyelv ismeretének feltételével *okt. 15-ig* pályázatot hirdet az *iskolaszék*.

732 1—1

A Népevelő f. é. 16. számában *szlanicai* (Árvam.) kántortanítói állomásra közzétett hirdetés f. é. *október hó 15-ére* megújított azon hozzáadással, hogy az iskolaszék férfi tanerőt megválasztani óhajt.

723 1—1

Lokcza (Árvam.) róm. kath. iskolánál II-od tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma természetbeni lakás, törvényes fizetés. Tót nyelv ismerete szükséges. *Iskolaszék*.

738 1—1

Podvilki (Árvam.) II-od róm. kath. tanítói állásra helyettes kerestetik. Pályázhat nő is *okt. 15-ig*. Fizetése államsegéllyel 800 korona. Tót nyelv ismerete szükséges. *Iskolaszék*.

756 1—1

Harkabúza (Árvában) róm. kath. tanítói állásra helyettes tanítónő *okt. 15-ig* kerestetik. Fizetése államsegéllyel 800 korona. Tót nyelv ismerete szükséges. Folyamodványok podvilki iskolaszékre címezendők.

757 1—1

A pribisi (Árvam.) róm. kath. tanítói állásra *október 15-ig* pályázat hirdetik. Jövedelme: 1. Két szoba, konyha és melléképületekből álló lakás, 2. Kézpénz a hitközségtől 160 kor., 3. 35 b. mázsa szalma 70 kor., 4. 20 p. mérő árpa 120 kor., 5. 20 p. mérő zab 60 kor., 6. 20 b. mázsa burgonya 20 kor., 7. 8 b. mázsa káposzta 8 kor., 8. 55 font len 16-50 kor., 9. 55 font vaj 27-50 kor.,

10. 3 öl puha tüzifa 24 kor., 11. Temetőfü használása 4 kor., 12. Legeltetési jog 6 drb szarvasmarha számára 12 kor., 13. államsegély 680 kor. A megválasztandó köteles a hitoktatást is ellátni. Tót nyelv ismerete szükséges. Felszerelt folyamodványok a pribisi róm. kath. iskolaszékre címezve a puczói róm. kath. plébániai hivatalnak, up. Alsókubin (Árvam.) küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. Nők is pályázhatnak.

759 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A szentgyörgyvölgyi kántortanítói állásra a 19-ik számban kiírt pályázat *okt. 15-ig* meghosszabbították. Választás ugyanakkor.

758 1—1

A halastói róm. kath. iskolaszék a lemondás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma két szoba, konyha, éléskamra, kert és 1200 kor. fizetés. A választás *okt. 15-én* lesz. Tanítónők is pályázhatnak. Kellően felszerelt pályázati kérvények a plébániahivatalhoz Szarvaskendre (Vasm.) küldendők.

755 1—1

Alsóronöki róm. kath. tanítói állomásra *okt. 22-ig* pályázat hirdetik. Törvényes fizetés államsegéllyel. 2 szoba, konyha, kamra, pince, faház. Kötelmei a díjlevélben. Némi német tudás. Nők is pályázhatnak. Okmányokkal felszerelt kérvények plébániai hivatal címére (Vasszentmihály, posta Rátót) küldendők.

754 2—1

Pásztorháza, (Vasm.) róm. kath. iskolaszéke a III-ik tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma hitközségtől 700 kor., kertiletmény fejében 8 m. puhafa a többi államsegély és törvénytábla lakbér. Teendők a díjlevél szerint. Tannyelv magyar, de a horvát nyelv tudása előny. Kérvények *okt. 15-ig* az iskolaszék elnökségéhez nyújtandók be. A megválasztott tartozik állását nov. 1. elfoglalni. Tanítónők is pályázhatnak. *Pörits István* h. plébános.

742 1—1

A felsőujlaki (Vasm.) róm. kath. népiskolához a háború tartamára helyettes tanító kerestetik. Fizetése havi 80 kor. és stólajvédelem. Lakás szabad. Nők is pályázhatnak. Kérvények rkath. plébániai hivatalhoz Kukmér.

722 1—1

Rábagyarmatra (u. p. Rátót, Vasm.) helyettes tanító kerestetik. Törvényes fizetés, lakással. Pályázatok *okt. 1-ig* főt. *Rhorer Emil* iskolaszéki elnök úr címére küldendők. *Iskolaszék*.

712 1—1

A szóczei (Vas m.) róm. kath. elemi népiskolához a hadbavonult osztálytanító helyettesítésére tanító, tanítónő, erdélyi menekült óvónő, vagy esetleg olyan képezde magántanuló, ki a jövő évben szerzi meg oklevelét, vagy pedig nyugdíjas tanító kerestetik. Fizetése 800 kor. egy iskola-időre, egy butorozott szoba, 4 méter fa fűtésre téli időben, 10 kor. világításra. Kötelessége díjlevél szerint. Pályázati határidő *okt. 17.*, amikor a választás is lesz, melyre a személyes megjelenés előnyös. Szócze, u. p. és vasut Zalaháshágyrimánymajor. *Az iskolaszék*.

783 1—1

Harasztifalui (Vas m., u. p. Egyházas-Rádóc) róm. kath. iskolaszék *nov. 1-re* tanítót vagy tanítónőt (lehet nyugdíjas vagy esetleg III—IV. éves tanítóképezdés) keres helyettesül. Fizetése tanévre havi 100 kor. Lakás fűtéssel az iskolaépületben. *Iskolaszék*.

782 1—1

A némethidegkuti (Vasm.) róm. kath. iskolaszék helyettes tanítói állásra *okt. 12-ig* pályázatot hirdet. Fizetés 800 kor. és 1 szobából álló lakás. Pályázhat okleveles férfi vagy nőtanító és nyugdíjas tanító. *Az iskolaszék*.

711 1—1

A nyugdíjazás folytán megüresedett *alsóujlaki* (Vasm.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom az 1907. évben felvett javadalmazási jegyzőkönyv szerint minimális értékben. Lakás 2 szoba, konyha, éléskamra, gazdasági épületek, istálló, sertésöl és újra építendő pajta. Kántortanítói járandóság: 1. Tandíjváltás 264 kor. 2. 13 hold szántó és legelő, 6 hold 600 □-öl rétbiztok haszna 326 kor. fele tanítói, fele kántori. 3. Földmunka értéke 53 kor. fele tanítói, fele kántori. Köröz gabona 20 pozs. m., rozs. 126 kor. 80 fill. fele tanítói, fele kántori. 4. 4 régi öl tüzifa 40 kor. fele tanítói fele kántori. 5. Ismétlődő iskola után 52 korona. 6. Kántortanítói fizetésekiegészítés a hitközségtől 9 korona.

7. Kö...
bor 48...
80 fill...
tyasíté...
felszer...
dendő...
betekir...
isteni...
nyős...
Vasút

Ko...
2 hely...
takarít...
nítónő

A...
tanítór...
kolákh...
havi 8...
korona...
tóber 1...
elnök

Ma...
illetve...
vagy t...
szobás...
nyek a

A...
idejére...
havi 15...
(Somog...
Zim

10-ig...
és laká...
dendők

Tas...
kántort...
pályáz...
teendő...
hivatal

A s...
állásra...
lessége...
Nők is

Bak...
tői áll...
legi bé...
és 91 l...
beszáll

Minder...
des, n...
pályáz...
személy

kivánat...
Cseszne

Zák...
tes tan...
havi 80...
zöi no...
október

Ört...
tanítói...
kor. és...
pályáz...
és post

A t...
osztály...
tanterer...
kezni k...
mint va...
szükség

7. Könyörgésekért 5 pozsonyi m. rozs 30 kor. 8. akó bor 48 kor. 9. Stóla és lélekpénz 52 kor., 1000 korona 80 fillér. 10. Be nem számítható járandóságokban (osztatás, harangozás, adó) 43 kor. 26 fill. A kellőleg felszerelt kérvények a kámi (vasm.) pléb. hivatalhoz küldendők, posta h. A kötelességek az isksz. e. elnökénél betekintheők. A választás f. évi október 20. délelőtt az isteni tisztelet után tartatik. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjaztatik. Az állás azonnal elfoglalandó. Vasút állomás, Vasvár és Rum. Posta Kám. *Iskolaszék.* 772 1—1

Váci egyházmegye.

Kocséri (Pestm.) rkath. iskolaszék tanyai iskoláihoz 2 helyettest keres. Javadalom: havi 100 kor., lakás. Iskola takarítatásáért téli fűtőanyag. Pályázhatnak tanítók, tanítónők, esetleg óvónők. 637 2—2

A kiskunmajsai róm. kath. iskolákhoz 3 helyettes tanítónő kerestetik. Egy a belterületi, kettő a tanyai iskolákhoz. Fizetés a belterületi iskolánál a tanítási időre havi 80 korona és 20 korona lakáspénz, a tanyán 80 korona fizetés és 1 szobás lakás. Pályázati határidő október 10. Kérvények *Varga Mihály* esperes-plébános isksz. elnök úrhoz küldendők. 716 1—1

Magyarnándor (Nógrádm.) Sente és Kiscset anya, illetve filialis egyházakba helyettes rkath. kántortanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetésük 800—800 kor. és egy-szobás lakás. Az állások azonnal elfoglalandók. Kérvények a magyarnándori plébániái hivatalhoz küldendők. 740 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A kapolyi róm. kath. elemi népiskolához a háború idejére helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetés havi 150 kor. Kérvények plébánia hivatalnak, Kapoly, (Somogy m.) küldendők. 747 1—1

Zimányi róm. kath. iskolaszék tanítónői állásra október 10-ig pályázatot hirdet. Fizetése tanévre havi 100 kor. és lakás. Kérvények taszári, (Somogy m.) plébániára küldendők. 744 1—1

Taszári (Somogy m.) róm. kath. iskolaszék helyettes kántortanító — nők is pályázhatnak — állásra október 10-ig pályázatot hirdet. Fizetése tanévre havi 100 kor. Kántori teendők végzéséért megfelelő stóla. Kérvények plébánia hivatalhoz küldendők. 745 1—1

A somogyeszi róm. kath. iskolaszék helyettes tanító állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása 800 kor. Kötelességei díjlevél szerint. Pályázati határidő október 7. Nők is pályázhatnak. 737 1—1

Bakonyszentkirályi főkegyház róm. kath. kántortanító állása betöltendő. Javadalma 3½ kat. hold — jelenlegi bére 175 kor., munkaváltás 56 kor., 7 mázsa rozs és 91 kor. párbérből, 67 kor. alapokból, 16 m. tűzifa beszállítva, temetőszéna, 752 kor. államsegély, jó lakás. Mindennapi tanköteles 60. Kötelességek díjlevélileg. Csendes, nyugalmas hely, idősebbek, kissé rokkantak is pályázhatnak. Választás október 17-én délelőtt 9 órakor, személyes megjelenéssel. Vasútállomás, Veszprémmvársány, kívánatra kocsit küldetik választásra. Iratok plébánia Csesznek, (Veszprém m.) kéretnek. 735 1—1

Zákányi (Somogy m.) róm. kath. iskolaszék 2 helyettes tanító (tanítónő) állásra pályázatot hirdet. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Pályázhatnak okl. óvónők, képzői növendékek, nyug. tanítók. Pályázati határidő október 1. (Vasút, posta, távirtda állomás) *Iskolaszék.* 719 1—1

Órtilosi (Somogy m.) róm. kath. iskolaszék helyettes tanító (női) állásra pályázatot hirdet. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Óvónők, tk. növendékek és nyug. tanítók pályázhatnak. Pályázati határidő október 1. *Iskolaszék.* Vasút és posta Zákány. 720 1—1

A tapsonyi (Somogy m.) róm. kath. iskolaszék egy osztálytanító állásra pályázatot hirdet. Kötelességei: egy tanteremben tanítani, az ismétlősök tanításában is segíteni külön díjazásért. A tankötelességek úgy hétköznap, mint vasár és ünnepnapokon templomba és visszavezetni; szükség esetén a kántoriakban segíteni. Fizetése a

hitközségtől 600 korona, a többi államsegély. Lakásbér és kertilletmény címén 260 kor. Pályázhatnak okleveles férfiak és nők. Férfiak katonamentességüket igazolni tartoznak. Határidő október 19. Állás november 1-én elfoglalandó. 770 1—1

A bakonycsérnyei (Veszprém m.) róm. kath. iskolaszék helyettes kántortanító állásra pályázatot hirdet. Fizetése 800 kor. és lakás. Nők is pályázhatnak. Kérvények október 8-ig a sári plébánia hivatalhoz, (Veszprém m.) küldendők. 710 1—1

Az alsómihályfalvai (Zala m.) Muraköz, u. p. Mura-szentmária a politikai község által fenntartott róm. kath. elemi népiskolánál megüresedett tanítói állásra október hó 29-ig az iskolaszék pályázatot hirdet. Az állás javadalma: 1. Törzsfizetés kezdő javadalmazással 1200 kor. és a törvényes előléptetés. 2. Természetbeni kétszobás lakás konyhával, kamrával, pincével és konyhakerttel. Ugyanezen iskolához a hadbavonult tanító helyére a háború tartamára helyettes tanítónő kerestetik. Fizetése havi 100 korona és lakás konyhakerttel. Tanítópár és horvát vagy más szláv nyelven beszélő tanítók előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalandó. A kellően felszerelt kérvények tekintetes *Kanizsai József* úr, községi bíró nevére küldendők be. 776 1—1

Németbarnag (Veszprém m.) fiókközségben lemondás folytán megüresedett róm. kath. kántortanító állásra az iskolaszék pályázatot hirdet. Javadalmazás: két szoba, konyha, éléskamra, pince, gazdasági épületekkel és 598 □-ól kerttel. Kétszobás fizetés 204 kor., 24 hl. rozs lélek-gabona 192 kor., tandíjkárpótlási államsegély 40 kor., 22000/1600 hold szántóföld 3306 korona, stólajövedelem 10 korona, 20 m. hasábfá házhoz szállítva 100 korona, kálvária kaszálás joga 10 kor., borpénz fejében 86 kor., összesen 675.06 kor., a többi megfelelő államsegély. Kötelesség díjlevélben. Tanítás nyelve magyar, istentisztelet alatt az ének német. Kántori próbával egybekötött választás október 30-án. Személyes megjelenés szükséges, utazási költség nem térítetik meg. Pályázni hajtó okl. férfitanítók és kántori képesítéssel bíró tanítónők kellően felszerelt kérvényeiket október 26-ig küldjék a vöröstorói plébánia (u. p. Nagyvázsony) címére. 788 1—1

Tanítópár magyar, német, tót nyelvismerettel két községből egy helyre állást keres. *Haschek* tanító. Lapincsolási, (Vasm.) 559 3—3

Erdélyi menekült róm. kath. kántortanító, tanító állást keres. Bács-Topolya, *György Béla.* 731 1—1

Melyik zeneköltő kartársam volna hajlandó «*Mária Hymnus*»-omat és a «*Budapest*» napilap f. év számában megjelent «*Odalent a Hangony partján*» című népdalomát megzenésíteni? Kartársi üdvözléssel: *Szécsi Isván* róm. kath. néptanító; posta: Domaháza, Borsodmegye. 750 1—1

Helyettesítene egy magyar tanítónő. Cim a kiadóhivatalban. 753 1—1

Stampay

ének- és imakönyve 12 old. háborús szöveggel bővítve, a tanév elején, míg a tanulók beszerzik: kötve 60 fillér, díszes vászonban 90 fillér, művészi kötésben 4 korona. Tízre egy ingyen. Új kotta, 40 old. ingyen, kötve 60 fillér. **Köbölkut**, Esztergom megye. 678—19

A «katholikus kántor» kiadóhivatalában kaphatók a következő háborús alkalmi énekes könyvek: **Ij. Buchner Antal**: Alkalmi énekek háborús időben (33 ének orgonára) Ára: 2 kor. **Lenkei József**: Hadbavonultakért és elesett hősökért szolgáltatott szt. miséken énekelendő felajánló énekek 1 kor. **Ujházy Miklós**: 100 felajánló ének hősökért 1-50 K. **Ujhelyi István**: Kinevező énekek felajánlásra 0-80 K. **Ríthnovszky Antal**: Alkalmi háborús énekek 1 K. Kiadóhivatal: Eger, Gimnázium-utca. 724 1—1

KAPOSSY (Szemennyei)

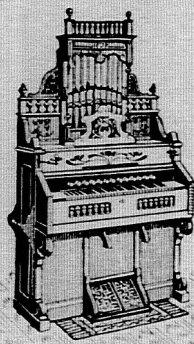
féle egyházi zeneművek leszállított áron kaphatók a szerző özvegyénél
KISPEST, BATHORY-UTCA 14. sz.

„Egyházi énekek“ (24 K) — — — 18.— K
„Im arcunkra borulunk“ (2-40)... — — 1-20 „

Október hónapra való szép magyar
MÁRIA-ÉNEKEK.

Hazafias Mária-dalok (háborús) I., II., III. füz. darabonként 3 kor. **Mária-dalok** (ezekben is található háborús) I. füz. 1.50 K, 2. füz. 2 K, 3. füz. 3 K, 4. füz. 2 K, 5. füz. 4 K, 6. füz. 2 K, Üdvözlég Mária 50 fillér. Az új iskolai évre az összes isk. ünnepélyekre alkalmasak: **Ünnepi daloskönyv** I. rész gyermekkar 3 K, szoprán sz. 1 K, alt sz. 1 K. **Ünnepi daloskönyv** II. rész. Vegyes kar 3 K, szoprán sz. 1 K, alt sz. 1 K, tenor sz. 1 K, basszus 1 K. Kapható a szerzőnél: **Kontor Elek** Budapest, II., Lánchid u. 2. 2-3

Tanítók, tanítónők, ovónők (özvegyek is) nyáron kelendős háborús emlékek terjesztésével havi 200 kor. mel-
lékjövedelemre tehetnek szert Felvilágosítást levélileg.
Háziipar műintézet Rákosszentmihály. 767-2

**HARMONIUM.
Orgona.**

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. **Pedálos harmoniumok** orgona méreteken. Ezen általánosan elismert remek műveket bocsátja ki

STOWASSER

csász. és kir. udvari szállító

Az ország legnagyobb hangszergyára

vonós és fuvós hangszerekben.

BUDAPEST II., Lánchid-u. 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű **vonós, húros, fuvós** hangszert.

Tanulóknak kedvezmény.

Árjegyzék a kívánt hangszerről ingyen küldetik.

Legrégibb cég. Alapított 1770.

**A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
népies iratainak legújabb füzetei:**

Népiratkák. Szerkeszti KRISTON ENDRE.

A hősök árvái. Irta Glattfelder Gyula csanádi püspök. Ára 20 fillér.

Az én házam, az én váram. Irta Vass József dr. Ára 24 fillér.

Aggódó lélekkel... Irta Kriston Endre. Ára 24 fillér.

A béna hős boldogsága. Irta Vincze Alajos. Ára 22 fillér.

XV. Benedek, a béke pápa. Irta Dr. Luttor Ferenc. Ára 40 fillér.

Szent Zita. Irta Gorzó Gellért dr. Ára 24 fillér.

Szent Vendel élettörténete. Irta Filó Károly. Ára 24 fillér.

Kegyelem novena. Irta Baráczius József. Ára 24 fillér.

Gyónjunk, vagy ne gyónjunk? Irta Nagy János dr. Ára 24 fillér.

Az esőről. Irta Hegyfoky Kabos. Ára 40 fillér.

Megrendelhetők a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT könyvkereskedésében Budapest, IV. ker., Kecskeméti-u. 2. szám.